

LA RENAXENSA,

PERIODICH DE LITERATURA, CIENCIAS Y ARTS

SURT LOS DIAS 1 Y 15 DE CADA MES.

Preus de Subscripció.	Redacció y Administració	Reclams.
Tres mesos. 6 Rals.		Los subscriptors, per ratlla. . 1/2 Ral.
Al estranger, tres mesos. . . 9 »		Los no subscriptors, per id. . 1 »
Ultramar, tres mesos. . . . 12 »	Carrer de Ripoll, n.º 22, segon pis.	Passant de 10 ratllas á preus conven- cionals.
Un número sol. 1 »		

SUMARI.

Los Reys de Aragón y la Séu de Girona: per *Fidel Fita*.—La Anyoransa de la Mort (Poesia): per *Geroni Rortez*.—Certàmens poètics de Girona: per *Emili Grahut*.—L' Angel del Sepulcre (Poesia): per *J. Pella y Forgas*.—Las Estisoras: per *F. Manel Pau*.—Exposició marítima: per *S. O.*—Ton Esguart (Poesia): per *Jordi Codina y Bordotrich*.—Baladas: per *Felip de Saleta*.—Correspondencias.—Novas.—Reclam.

LOS REYS DE ARAGÓ Y LA SÉU DE GIRONA DESDE L' ANY 1462 FINS AL 1482.

XXXIV.

Recepció y estancia del Rey en Girona en los días 4 y 5 de Diciembre de 1471.—Fol. 145 ab, 147 a.

1) *Deliberació del Cabildo.*

Quarta decembris, die sancti Dalmachi, acceperunt domini de capitulo quod S(erenissimus) ac victoriosissimus dominus noster Rex debebat intrare civitatem gerunde. Quo audito, deliberatum (fuit) quod, licet jam semel anno M.CCCCLXVII fuisset processionaliter receptus et juramentum de observandis libertatibus ecclesie et privilegiis ejusdem, prout (supra) in isto eodem libro continetur in XXIII carta (1), prestitisset; adhuc tamen, propter novam exultationem et quia per duos annos et ultra fueramus sub obediencia ducis calabrie, et ideo de novo exacte fuerunt et preste fidelitates, prout supra habetur in carta CXXXI (2), ideo et alia ex causa fuit deliberatum quod de novo solempniter recipe-retur cum capis.

2) *Per rahó de troparse absent lo Sr. bisbe Margarit, se havia offert com preste officiant de la recepció lo Il·lustrissim Sr. Francesch Ferrer bisbe de Mallorca; pero sentintse cansat del viatge en que acompanyava al Rey, recaygué son càrrech en lo vicari general de Girona y escriptor de aquesta relació, lo Dr. Alfonsello.*

In qua receptione, quia absens erat R(everendissimus) dominus episcopus, — et R(everendissimus) d(ominus) f(ranciscus) miseratione divina majoricensis episcopus (3), qui obtulerat facere officium receptionis, fuit ex la-

bore itineris fessus; — ideo ego, deficientibus ipsis, feci officium, in quo servabimus ordinem sequentem.

3) *Orde de la recepció fias que s' presentá l' Rey.*

Quia primo elegimus octo preceptores, et duos michi ascistentes, et unum ven(erabilem) presbiterum de capitulo cum ceroferais qui precedebat omnes cum tabulis evangeliorum quas vocamus test. Et contrario ordine processimus: quia per medium scale descendit qui testum evangeliorum argenteum deferabat cum acolitis et ceroferais, et statim sequebatur nos, scilicet ministri et ego; et hinc inde per chorum descendebant honorabiliores de capitulo, deinde ceteri suo contrario ordine, usque ad ultimum gradum ante portas domorum johannis fullani et petri serra. In quo replano erat parata cathedra episcopalis ferrea cum tapetis pulcris et pulvinaribus in cathedra, super quam erat etiam paunus aureus, et super eum missale cum cruce domini nostri Jesu christi in qua erat etiam de ligno crucis: pulsantibus cimbalis cum jubilo, remanentibus octo precentoribus in 2.º replano, sive in secunda statione graduum, et nobis tribus cum illo qui testum deferabat in ultimo retro cathedram.

4) *Cántich de tot lo Clero. Lo Rey s' agenolla y prega devant de la Creu. Discurs que li fa lo Dr. Alfonsello.*

Et quamprimum vidimus Regiam majestatem, precentores ad sonum R(esponsorii) «quatuor animalia» in ceperunt cantare R(esponsorium) de communi confessorum «eligit eum»; deinde totus clerus secutus est eos usque ad versiculum, qui fuit per eos solempniter decantatus. Et statim, cum Regia magestas fuit ante cathedram, flexis genibus oravit. Et statim oratione finita, petita licencia a majestate sua breviter proposui que ordinata fuerant, scilicet: leticiam sui adventus, et amorem et fidelitatem prelati capituli et cleri, civium et habitatorum comemoravi, et constanciam et pacienciam in adversis spacio septem annorum et tristitiam mutationis status ac penam sine culpa fidelium, et reliqua, concludendo duo: primum quod in gestas sua dignaretur decernere nos fuisse et esse semper fideles, ac si nunquam fuisset secula mutatio status; 2º, quod dignaretur juramentum de observandis libertatibus ecclesiasticis renovare, et al(iunde) habere recommissam ecclesiam, et ejus servitores, et totum principatum ad laudem dei et utilitatem animarum et rei publice hujus principatus.

5) *Elocuent resposta y jurament del Rey. Magnats que l' acompanyavan; entre ells, Felip son net y fill de Carlos de Viana.*

(1) Document XIV.

(2) CXXXI devia aseritur.—Doc. XXXII.

(3) VILLANUEVA, XXII-84, no va notarho; però, devia saberho.

Quo audito, ita seriose omnia verba repacit ac si a maiestate sua fuissent composita, et eleganciori ordine comendando omnes; et ad omnia Respondit) se esse valde contentum. Et ita, iura(mentum) sollemniter prestitit super crucem domini et super sancta dei evangelia in presencia populi, officialium, et curialium (scilicet) R(everendissimi) domini episcopi majoricensis, comitis de golizano, et philipi de aragonia filii illustris karoli quondam primogeniti S(erenissimi) domini nostri Regis, et aliorum baronum et militum; de quibus omnibus discretus petrus de bagudano notarius instrumentum confecit: forma est jam supra incerta in carta XXIII.

6) *Fi de la cerimonia. La taula de or de la comtesa Ermesinda. Lo Rey pujant al palau del bisbe per ferhi nit, promet quedar-se en Girona lo dia vinent pera satesfacció del poble.*

Deinde fuit collocatus in gremiali ad dexteram mei, sacerdotis; et intravimus ecclesiam cantantibus «*te deum laudamus*» cum organis. Et sic intravimus capellam beate marie simul cum regia maiestate; fuitque servatus ordo descriptus in pontificali in versiculis et oratione. Fuit tamen addita oratio «*deus, qui victorie,*» que est de grossa littera in fine collectarii. Deinde, completa solempni receptione, R(everendissimus) dominus majoricensis episcopus dedit benedictionem. Et statim Regia celsitudo, instantia comite de gulisano et aliis curialibus; voluit videre tabulam auream altaris et circumire totum altare circum circa; et plures, qui cum eo aderant, testificati sunt se non vidisse simile. Et cum vellet ascendere palacium supplicavimus maiestati sue quatinus dignaretur pro consolatione devoti populi remanere in crastinum; et placuit sibi.

7) *Mati del 5 Decembre. Lo Rey en la Séu. Paraulas notables que digué elogiant al duch de Calabria. Visita l'sepulcre de S. Narcis.*

In crastinum, missam audivit in sede, in altari beate marie. Demum intravit thesaurariam, quam reperit ornatisissimam et egregie paratam cum omnibus reliquiis et jocalibus ac custodia super mensam, seu tabulam magnam; et dominos de capitulo cum capis suis celebrantibus capitulum, quia ex abrupto intravit (1). Et iteum visis omnibus, Regia maiestas cum ceteris curialibus, comendantes ecclesiam et ministros ejus mirati sunt quod, attente mutatione status in personam alienigenam, ita fuerint omnia ab integro conservata usque ad *cupom caroli magni*. Et post pauca adjecit: «*virgo maria seipsam defensavit,*» et quod «*ill(ustrissimus) dux calabrie inter ceteras virtutes erat timoratus et bonus christianus.*» Deinde accessit ad visitandum corpus beati narcissi.

8) *Después de la mitgdiada, cavalca l' Rey per tota la ciutat. Aclamacions y entusiasme del poble.*

Post prandium vero equitavit per totam civitatem, cujus personam venerati sunt omnes habitatores civitatis gerunde; et ex corde, letis oculis, Regium honorem exhibuerunt. Et exultantibus animis factus est concursus populi, ut jam non possent saciari in sola visione; sed osculabantur manus qui poterant, et ceteri pedes; alii vero *parculos sibi presentabant pre magnitudine amoris et leticie*, compacientes justo et innocenti quod tanta mala passus fuisset in rebellionem malorum.

(1) Tractávas hi de la canongia Gironina, que, essent primerament propia de Ausias Despuig arquebisbe de Monreal, recaigué en la persona del bisbe de Mallorca. — (Fóco 147, b.)

9) Consideracions polítiques del Dr. Alfonsello.

Quorum corda deus inmutasse visus est, quia persecutores ejus facti sunt acerrimi defensores; et sunt quamplures qui predicant nomen suum et virtutes, et fatentur se deceptos et delusos ac detentos fuisse in errore barchinonensium usque ad perditionem civitatis gerunde, in qua omnes fideles sui erant examinati sicut aurum in fornace. Et ideo, data co(municat)ione eorum cum ceteris de diocesi, plures illuminati sunt, et informati eorum exemplo et persuasionibus bonis et catholicis; et nisi fuisset paucorum barchinonensium versuta calliditas et nequicia, etiam civitas ipsa barchinonensium et tota patria credidisset gerundensibus, tamquam electis a deo et fidelibus Regie maiestati. Et secundum signa que videntur, in brevi miserebitur nostri deus et pax erit in diebus nostris ut servamus deo in pace sancta; quam ipse concedat qui corda discipulorum suorum pacificavit et pacem eis in testamento reliquit dicens «*pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis, non quomodo hic mundus dat ego do vobis,*» et Jo(hannis) in prima (epistola) canonica, capite III: «*filioli, non diligamus verbo, nec lingua; sed opere et veritate.*»

XXXV.

Acte del 13 de Decembre 1471. — *Guidatich dels pagesos de remensa otorgat per lo Rey.* — Fol. 150, b.

Terciadecima decembris convocavi capitulum, (s)eu die sancta lucie, in quo fuerunt multa deliberata.

Et primo fuerunt deliberate due littere, seu epistole: prima ad R(everendissimum) d(ominum) episcopum, 2.^a ad M(agistrum) jacobum taranau advocatum nostrum, ejusdem effectus, (scilicet) — quomodo intelleximus rusticos solita malicia impetrare velle, seu jam impetrasse a regia celsitudine guidaticum vel dilationem, qua durante, minime compelli possintolvere debita cujuscunque generis, — ut inde faciant debitas provisiones; quarum prima expedietur per hon(orabilem) p(etrum) vedrunam, 2.ª a me, qui sic onus accepimus.

FIDEL FITA.

LA ANYORANSA DE LA MORT.

ALA AGRACIADA NINA NA MARIETA ROSSELLÓ Y ZAVALETA.

¡Pobre floreta d' amor!
¡pobre estel de clara llum!
demá perdrás ta claror,
demá perdrás ton perfum.
GERONI ROSSELLÓ.

¡L' has besada tantes hores!
amaga exa poncelleta!
no plores, filla, no plores
qu' es al cel ja s' animeta.

— ¡Ay mare, ma dolça mare!
d' anyorança l' cor s' estella,
y quant bes exa poncella
me sonriu la seua cara!

— Si te ves, ell te diria
que axugasses lo teu plor.

— ¡Ma mareta! ¡si l' seu cor
d' exes llágrimes vivia!

— ¡Mon amor no t' aconsola!
 ¿mon afany será fal·lera!
 — Jo sers ell som tota sola!
 sens l' amor, l' amor no espera.
 — ¡Filleta meua estimada!
 gira 'is ulls envers la gloria!
 — Cel del cor es sa memoria,
 y del cel no he tornada.
 — Mor lo sol, ¿no seuts cantar
 los aucells á dins del l'horta?
 — Si la llum del sol ja es morta,
 veurán l' auba clarejar.
 — Tu també, filleta meua,
 tú veurás la matinada.
 — ¡Ay! ¡venfu! ¡una besada!...
 la darrera será seua.
 ¡Amor de la meua vida!...
 mare mia! exa campana
 que mes llágrimas demana,
 es la seua veu que 'm crida.
 Ja vendré, ... no estaré estona...
 no més plany á ma mareta!...
 ¿ho sentiú? la poncelleta
 engastáula á ma corona.
 ¡Ay! la fosca s' en devalla;
 ¡adeu, ma mareta, adeu!
 ja m' espera la mortalla;
 jo m' en vatx al co'tat seu.

GERONI FORTEZA.

Palma 14 d'Agst de 1871.

CERTÁMENS POÉTICHS DE GERONA.

IV.

La justa poética fou precedida de tritllos generals, salvas d'artilleria, focs artificials, y solemnes funcions, que acurtaren lo temps destinat al certámen, per lo que, si be en l' dia de S. Francisco Xavier se llegiren algunas poesias, la major part tingueren de serho l' diumenge vinent, dia en que s' repartiren los premis y se llegí la sentència, lo que tingué lloch dins l' iglesia de San Martí, convenientment engalanada.

Es sumament curiós un detall que dona conexença de las costums de l' época. Llegidas las poesias, sis noyets de l' escola del Col legi ocuparen tantost la tribuna y ne llegiren deu d' humoristicas (tantas com quadrillas), desentrotllant, ab lo mateix estil y llenguatge, los diversos temas proposats. També fou llegida una sentència escarnint la donada pels jutges del certámen.

Diu lo P. Ruiz que la escullida y numerosa concurrencia que assistí al lliterari acte, ne sortí molt satisfeta, tant de las composicions llegidas, com de la solemnitat de la festa.

Toca en bon orde donar ara compte de las poesias que s' presentaren al certámen.

Los certámens poétichs celebrats per aquest temps

á Catalunya son clara mostra del mal gust llavors dominant en la lliteratura. Mes qu'altre cosa, eran certámens escolástichs que lligavan l' esprit dels poetas á curts espays, corrompent lo bon gust y apagant la verdadera inspiració. Per axó no hi concorrian los poetas de primer orde, perquè no 'ls era possible acomodar-se á la multitud de capritxosas retglas que s' senyalavan en los cartells. Lo certámen de Gerona es una demostració de lo dit, de manera que las poesias correspongueren á la mesquinesa del cartell.

Molta petulancia en aquellas poesias que tenen pretensions d' heróicas, es lo que se 'ns presenta en primer lloch, com per exemple aquest comensament de la sentència dels mantenedors:

Quando plugo al Artifice Divino
 Reducir sus arqueti as Ydeas,
 Al afecto mayor y mas galano,
 Atesorando alegres azutens,
 Y rasgando en el muro diamantino
 Claros balcones (obra de su mano)
 De primor sobrehumano
 Para ver de sus ojos con la lumbre
 La varia muchedumbre
 De criados, ó cosas que á criado
 Para que ante su estrado,
 Todo asista, y a su pestañear corra,
 Pié en tierra, falda en cinta, en mano gorra.

En los pensamientos se vehuen també grandíssims defectes; á mes de tenir poca novetat y conveniencia, se presentan la major part de las vegadas falsos, embrollats, insubstancials, y sobre tot encara violents, forsats y rebuscats. La expressió pesada molt sovint, y en general la forma sumament defectuosa, acaba de dibuxarnos un quadro de mal gust en la part lliteraria de las festas de Gerona. Hi ha emperó algunas encara que pocas escepcions.

Perque s' vegi quant veritat es lo dit, copiaré per mostra algunas de las poesias conservant llur ortografia.

En la primera quadrilla obtingué l' primer premi Vicens Loviano ab la següent poesia:

IGNATUS AUTHOR SOCIETATIS JESU.

ANAGRAMA.

Hic Natus istos suavi vita Regite.

Yuvida dum feræ rapit in clementia motis
 Loliam, et Sachesis pallida, ad astas vocat;
 Institui pueros, iterum poluisset Alumnis
 Commendare Pater: mors tamen ipsa vetat.

Sacra nequit sociis monitura resolvere labra.
 Quæ tamen ore nequit, nomine verba tulit:
 Nam si transvertas Anagram mate nomine fausto
 Ignati sociis talia verba sonant.
Hic natos istos regite, atque elementa docete
 Grammatices, suavi vita, ut ad astra voent.

S' emportá l' segon premi Lluís Zapata, é hi enviaren poesias, Salvi Zaravallo, Pere Joan Beltran, Joan Martin, Francisco Muntaner, Jacinto Pibernat, Geroni Vilar, Diego Fernandez, Miquel Bonifai y Joseph Mara de Gelpi.

En la segona guanyaren, lo primer, Arnau Dabillio y l' segon Joseph Gracian. Hi enviaren poesias Silvestre Bertuelo, Joan Torrens y Pere Castellarnau.

Lluís Perez fou lo poeta premiat ab lo primer premi de la tercera quadrilla, y Elvira Sarriera ab lo segon, per la següent poesia.

CANCION.

A quien podre pedir la corva lira
Al Metinneo, Arion, Mercurio, o Lino,
A Orfeo, Emonio, o Anfion suave,
Para cantar de Ignacio tan divino,
Que el coro de los Angeles admira
Lo que en su pecho humano, de Dios cabe
De la prudencia grave
El punto subdisimo, y sublime,
Con que leyes imprime
En candidas, y puras blandas pieles
De corazones fieles,
Cuya doctrina en raptos aprendida,
Almas conduce al puerto de la vida.
O pedire a la pregonera fama
La argentada, sonora y dulce trompa,
Porque mi voz con ella el orbe llena
(Sin que el aire de embidia la interrumpa)
De la luz fulgurante, que derrama
De Ignacio el nombre, que a ilustrarle viene:
Mejor sera, que suene
En su boca mas bien exercitada
En alabanza amada,
Que de Ignacio glorioso a la escelencia
Mi corta inteligencia
Es desigual, si Dios que a Ignacio ensalza
Mi natural ingenio no realza.
Mas que digo una trompa? mas trompetas,
Oigo de Ignacio en el retrete oculto,
Que del Siná sagrado en la alta cumbre,
Celebrando en pacifico tumulto,
Las potencias del alma en Dios quietas,
Sus leyes de amorosa servidumbre.
No con la pesadumbre
Del espantable clamoroso estruendo
Que en el desierto horrendo
De aquel secreto inaccesible Monte
Causava en su horizonte
El eco de sus sonos temerosos,
Voces, truenos, relampagos furiosos.
En silbo blando, y en sutil marea
Se representa Dios a Ignacio santo,
Para dictarle leyes saludables,
Escritas con su dedo inmenso, tanto,
Que el orbe capacisimo rodea,
Y pudiera ceñir innumerables
Leyes incomparables,
Y por divinas inmutables leyes,
Que no inventan los Reyes,
Y hacen a sus humildes profesores
Reyes, y Emperadores.
Porque de Ignacio la nobleza ilustre
En sus humildes hijos no se frustra.
Traslada Ignacio, no en materia dura
De piedras intratables, y groseras,
Las leyes sobiranas, que recibe,
En las tablas del pecho siempre enteras,
Que la obediencia facil asegura,
Que incorrupta en sus fieles hijos vive.
Nuevo Moisen, que escribe
Leyes del Cielo en mas constantes hojas
Libre de sus congojas
A subditos mejores en tal grado,
Que para ser traslado
Cada cual dellos de su noble Padre
No se si hay cosa en el, que no le cuadre.
Arde en fuego de Dios el sacro Siná
Y Moisen con su lumbré resplandece,
Mas que el fulgido Sol cuando se encumbra.
Arde en Ignacio el mismo fuego, y crece
En copia tan estraña, y peregrina,
Que hasta su nombre ignifero relumbra:
Ni por eso deslumbra
Como el claro Moisen, cuando mas arde
A su pueblo cobarde,
La vista pura de sus puros hijos,
Que en el los hojos fijos,

Contemplan de su luz los rayos bellos:
Porque es Ignacio Sol, Aguilas ellos.

Deste origen de luz y ardiente fuego
A sus instituciones comunica
Calor Ignacio poderoso, y fuerte:
Que con palabras de su boca rica
Alumbra al mundo en ignorancia ciego,
Para que en sus errores se concierte.
Del pecado convierte
El frio humor en el calor ferviente
Del amor escelente,
Que las almas con Dios, por nueva traza
Compone, junta, en laza.
Siendo la ley de Ignacio su linterna,
Que tan dichosamente las gobierna.

Que barbara nacion abarca el mundo
De la cristiana religion diversa,
Que por Ignacio en viva fe no luzga?
Que Cita, o Trace, Nabateo, o Persa,
Que de sus hijos al saber profundo
Vencido de su luz, no se reduzga?
Malla embidia lo juzga:
Mas la continua experiencia prueba
Su verdad siempre nueva,
En los nuevos triunfos, y victorias,
Que acumulan las glorias
Del Capitan Ignacio, que asi influye
Valor en los soldados que instruye.

Calle el legislador Lacedemonio
Licurgo sabio Filoslao, y Minos
Platon, Masurio, Fido, y Ipodamo,
Callen Ginnosofistas peregrinos,
Caldeos que venera el Babilonio
Faleas, Solon, Zamolsis, y Androdamo,
Yo a solo Ignacio llamo
Legislador divino, y sus decretos
Sabios, justos, perfectos,
Que en los efectos muestran la eficacia
Del raudal de la gracia,
En que mojo los labios, y la pluma;
Para hacer dellos tan divina suma.

Cancion mucho me pesa,
Que intitular te quieras de mi nombre,
Viendo cuanto me asombre
La alteza del sugeto, a donde aspiras:
Mas si humilde te miras,
Ya Ignacio amigo de humildad, confia
Que cumplira el deseo, que te guia.

Hi enviaren també poesias, Diego de Vera y Ordoñez de Villarquiran, Francisco de Almenara, Geroni de Alvarado y Joseph de Aguilar.

Com sabem per lo cartell, la quarta quadrilla exigia que las composicions fossen escrites en catalá, y, greu sap confesarho, fou la menos concorreguda de totes, puig sols tres foren los poetas que hi obtaren. Guanyá 'l primer premi Magí Llobet, lo segon Jaume Salvador, y además hi enviá un altre poesia Ramon Torrella. Véuslas aquí.

REDONDILLAS DE MAGÍ LLOBET ESTUDIANT DE LLEIS.

Sol Xavier sou singular

Puig que naxent en Ponent,

Y ponentnos en Orient,

Mols llochs voleu ilustrar.

Vostra rara llum es tanta,

Y de prodigis tan rars:

Que enlluerna 'ls ulls mes clars,

Y als mes Filososfs espanta.

Per ser tal, no pot estar,

En un sol lloch recullida:

Y sens estar dividida,

Diversos llochs ve a ocupar.

Pero no se en veritat.

Com sen tot sol ocupau

Ab la vostra claritat.

Per ser sol lo Sol, de un lloch
Los raigs per tot lo mon llanga
Y ab cent mans diuhen alcanga
A tot lo Mor, poch a poch.

Pero vos nous contentau,
Sent Sol de fer lo mateix;
Puig tant lo vostre zel creix,
Que en moltes parts vos posau.

Escriuen que juntament
En España, en tres llochs veren
Al Sol: pero conegueren,
Que allo tot era aparent.

Mes vos que sou del Mon sol,
Foreu vist, no aparentment,
Sino realment present
En molts llochs, sent ú tot sol.

No podent lo Sol baxar
Del Cel par que en laigua 'l vem:
Y per altra part sabem,
Que en dos llochs no pot estar.

Pero vos tot sol Xavier
Dins del aigua foreu vist
En lo esquif anar molt llist,
Sens dexar lo lloch primer.

Cristo ques Sol de justicia,
Pera tots comunicar-se;
En molts llochs volgué dexarse,
Pera dar llum a tots propicia.

Pareix Xavier lo imitau,
Puig que ell de baix vels, e teles
De accidents, vos baix dos veles
En llochs diferents estau.

Nom admiro per cert ara,
Que en vostre palau fos vist
Suar gotes Jesu-Crist
Mentres sua vostra cara.

Per que com los dos soleu
Estar en dos llochs, estareu
Vos ab ell, mentres suareu,
Y ell ab vos suar se veu.

Lo Sol sempre que s' iguala,
Fa bona cara a la lluna:
Pero, com non te mes de una,
A vegadas lai fa mala.

Mes Xavier de vos encara
Se diuen coses mes rares,
Que pareixent de dos cares,
En dos llochs feu bona cara.

Y a fe que sent Religios,
Tot sol no podeu anar;
Y que de multiplicar
Obrers estau desitjos.

Pera obligar a eiviarvos
Mes companions, en molts llochs
Vos posau, dient son pochs
Tots ells, pera acompanyarvos.

La gentil antiquitat
Al Sol, com Deu, adorava,
Per veure quel Sol donava
A totes parts claritat.

Ya nom espant quels Japons
Vos volguessen adorar
Com a Deu, ventvos donar
Llum en tan llochs dels dos mons.

REDONDILLAS DE JAUME SALVADOR.

Que volen, quens alabem
Per que en dos llochs estiguereu
Com si doble cos tingueren?
Ans be eus vituperarem.

Qui creura que ab rahons clares
Enseñau la veritat,
Si sou home tan doblat,
Que pareixeu de dos cares?

Villes, y llochs, per amor
Dexareu de la pobreza:
Y ara sens igual grandezza

Dados llochs vos feu Señor?

Noi a, per que us gloriou
De est cas, Xavier, puig encara
Que siau la Fenix rara,
Ya ser unic no podreu.

Que encara que tot lo mon
Sens segon nos diu, Xavier;
En est cas nou podeu ser,
Puig teniu en vos, segon.

En si, dich, que es gran llor
Que en tantes parts estigau,
Puig en aso molt semblau
A Cristo nostre Señor.

Dich semblau a Jesu-Crist,
Puig que ell en lo sacrament
Esta en molts llochs juntament,
Y vos en molts llochs sou vist.

Baix los vels dels accidents
Esta Jesu-Crist cubert:
A vos, vos an descubert,
Baix dos veles diferents.

Y que alabanga major
Que per dos, ú sol valgau,
Que per dos a Deu pregau,
Quens done per dos, favor.

Lo gran Elias armat
De esperit doble va ser:
Pero teniu vos, Xavier,
Esperit, y cos doblat.

Puig qui no elixira a vos
Per sa guia, y Capita,
Contra 'l infernal tira,
Si valeu, Xavier per dos.

Sent tots los predicadors
Escuts, que a la Iglesia amporen;
Que les sagetes reparen
Dels infernals tiradors.

Ab ells esta Pallas bella
Cobre son pit ben armat,
Ab que esta tan ben guardat,
Que en ell noi fan los tirs mella.

Mes cuant a vos ha tengut,
Molt mes defensada esta;
Puig ab vos sol embraga
De doble cos doble escut.

Y encara que dich de guerra,
Tambe sou de pau escut,
Ab ques paga lo tribut,
Que al Rey etern deu la terra.

Y encara que escut, dire
Que es un real celestial,
Xavier, vostron pit real,
Y real de a dos tambe.

Real de a dos, y tan fi,
Y de un metall tan costos,
Que no 's troba mes precios
En tot lo or del Potosi.

Que es metall, que en tot lo mon
No ni ha de mes alt quilat,
Sent vos en humilitat
Xavier un Francesch segon.

Deyen aviau de ser
Francesch segon: mes valeu
Vos per dos, y axi seren
Francesch segon y tercer.

A una veu lo mon vos diu,
O Compañia dichosa;
Puig tal tercer, dama hermosa,
Pera vostre espos teniu.

REDONDILLAS DE RAMON ORRELLA.

Admirable encantador,
Ab molta raho admirau
Als filosofes; puig que obrau
Estratagemas de amor.

Mes no com Codro encubert
Feu obres marevelloses:
Los dos llochs, ils ilustran

Antes les feu portentoses
Est tant sobrat descubert.

Ya no eus podem nomenar
Xavier ab gran veritat;
Puig paraix que cos sagrat
Poguereu multiplicar.

Y, si per ventura, ab vos
Volgues Hercules renyir,
No pot res, aura de dir,
Un Hercules contra dos.

Sent vos Sol del Orient,
Fonch maravella mes rara
Haver ab la llum tan clara
Dos Sols del mon juntament.

Un cert Angel descubria
En Patmos lo Apostol Sant,
Que sobre la terra estant,
En la mar un peu tenia.

Pero vos sou mes subtil
Que tot en dos parts estau
De tal modo que admirau
Del sabi fins al humil.

Per obrar coses tan rares
Vos deuriau sospitar:
Que algu nous puga inflamar,
Que sou home de dos cares.

Duen molts ab gran raho,
Que sou Pau baixat del Cel:
Mes es diferent lo zel
En esta sola ocasio.

Ell ences ab viu amor,
Tot, a tots se volgue dar:
Mes volentlo imitar,
Preneu diferent tenor.

Per que qui en dos llocs esta,
No podra dir veritat,
Que mogut de caritat
Ell sol a tots tot se fa.

Cristo sopant en la Cena,
Al dexeble mes amat,
Dona lo seu pit sagrat,
Y los peus a Magdalena.

Mes vos sou tan lliberal,
Que per no aver de partir,
A tots voleu assistir,
Y apartarlos de tot mal.

No fareu ganancia escasa
A Cristo fael mercader,
Que donantvos tal poder,
Per real de a dos vos pasa.

Cuan *sal est*, basta Señor,
Vostron cor ardent clamava,
Lo Cel mes vos enviava
Flames de agradable amor.

Y no podent recullir
Consuelo tan singular,
Pera pluderlo abarcar,
En dos parts heu de assistir.

Ab vos Deu sa Esglesia, y casa
Ben defensada tindrá:
Puig que armes dobles hi aura
Y de dos fils una espasa.

Pera fer numero vos
Entre altres no aprofitau:
Ser par, y senar mostrau,
Ya parexeu ú, ya dos.

Mes ya vinchi a collegir
Miracle tan excellent:
Aont lo huma ent-nimert
De dupte no pot exir

Vostra virtut singular
A Cristo li agrada tant;
Que per no trobar semblant,
Vos volgue en dos llocs posar.

EMILIO GRAHIT.

(Se acabará.)

ÁNGEL DEL SEPULCRE.

(SOBRE LA TOMBA DE MON AMICH F. T. M.)

Devant ta fossa per mon plor regada,
devant la eternitat ¡oh amich meu!
que podrà dirte ma ánima endolada
si encara escolta ton derrer adeu.....

Aquest ángel que vetlla solitari
com al peu del bressol en la infantesa,
també vetlla l' dolor de mon desvari,
germá de mos recorts y ma tristesa.

Contemplava tos somnis de ventura
y sonreya ab los plers de la amistat,
y avuy sonriu damunt ta sepultura
per consolar ma eterna soletat.

Per qué, amich meu, si un día s'enlassaren
com dos arbres plegats los nostres cors,
per qué al vent de la mort se desjuntaren
llansant sas fullas y cayent sas flors?

Jorns puríssims de pau y d'ignocencia,
tant sols en mon recort teniu la vida;
flors marcidas hont queda sols l'essencia,
com queda á lo sol post llum esmortida.

Devant ta fossa per mon plor regada,
devant l'eternitat ¡oh amich meu!
que podrà dirte ma ánima endolada
si encara escolta ton derrer adeu.....

J. PELLA Y FORGAS.

8 Desembre 1871.

LAS ESTISORAS.

Lo café d'un poblet es lo cel-obert d'una casa de molts vehins. Be es cert qu'en lo primer las conversas no 's tenen d'una finestra á l'altre, emperó de cap á cap de taula hi ha prou espay pera que d'ellas s'enteri tothom qui vulga; y, tot bevent, per lo fons del got se veuen los homes tant ridiculs qu'ell vos fá l'efecte d'una vidriera que la imprudencia ha deixat mitg oberta.

Lo café d'en Tano es dels tres de certa vila lo més concorregut, y aixó 's deu á que, son amo, pera ser-ne cafeter es com si diguéssim fet d'encárrech. Prou alt pera haver d'abaixar lo cap quan ab algú parla, mercós á la lleugeresa de sas camas y á la llargaria de sos brassos, ell es per tot: porta café, en demana un altre, retira copas, cobra, y dona conversa á tothom á l'hora. Ha dit mal de cent, y no ha renyit ni ab un: disposat á dir amen á qui li porta una nova, ó á dar son parer si li demanan, mes á canviarli si no 'l troban prou convenient, ell s'ha arribat á formar una reputació tal entre sos parroquians que li envejan los altres cafeters.

Cinq taúlas componen casi la part essencial del mobiliari d'est café. Una d'ellas, la de mes aprop lo

taulell, sempre està presa per los mateixos subjectes, y esta costum està tant arrelada, que qualsevol que no trobi ahont séurer, per mes que vegi aquella sola restará dret.

S'en era l' hora de la mitgdiada d' una tarde d' estiu, hora en que 'l café es mes bó pera esser somniat que pera esser pres, y ja en Benet, lo serraller de la vila, pres havia son setial prop lo taulell, y si vos estranya que tant dejorn hagués deixat son llit, vos diré qu' aquella tarde corrian moltes noves y era cas d' encèndrer los llums ans de contarho tot. En Benet era l' home mes disposat á criticar quant veyá; estich que fins hauria trobat que dir en los panys y claus que de sa botiga surtian, si es qu' algú lingut hagues prou atreviment pera alabarlos-hi.

En Tano ja s' amaniava pera l' hora de la feyna y tot era fregar la taula d' en Benet esperant bona ocasió pera enterar á est, com de costum, de las cosas de la setmana, mes aquella no's feu esperar pas gayre, car en Benet, que tants desitjos tenia de tafajejar com lo cafeter de satisfers-hi digué:

—Y bé, Tano, que tenim de nou?

—Rés, per aré, li conta, molta calor. Y, deixant los draps sobre'l taulell, s' assentá enfront d' en Benet y ab tó misterios li digué:

—Sabeu, que, segons tinch entés, ahir, lo mestre digué clá y net á la tenda que no podia pagar lo que devia.

—Qué 'm dieu? respongué en Benet com estrenyantse, ja sabia que sa muller s' ha hagut de posar á rentar per altres, que devian cinq mesos á la tenda, y que cada jorn l' hereu de cal Xich los hi enviava las sobras del dinar, empero no savia lo que 'm dieu.

—Donchs si, ja ho veyeu, ¡y tant ergull que gas-ta! No tingueu por que per aixó deixi la levita!

—No hi ha perill: l' altre dia li parlí d' est moble á qui setze anys ha que manté, li ensenyí que jo y d' altres portem gech, que s' en posés y 'm respongué que lo que jo pretenia era rebaixar sa honrosa carrera ¡Mort de gana! Pero tó, aquest fa com lo doctor.

—Vaya un altre, féu lo cafeter. Fins are no he sabut que 'l tragueren del café de baix perquè, segons veus, distretament s' enduya lo sucre del taulell.

—Com? No ho sabiau? Jo us hagués vist ans. Ha tornat molt á menys lo doctor: l' altre jorn no sortí del llit perquè li surgian los pantalons.

—Ja us dich jo, féu en Tano, tot movent lo cap, que tant ell com son gendre....

—Qui? En Quim? No m' en parieu: are viadrá; encara me deu sis duros d' un llit que li vaig véndrer quan se casá. ¡Quin no! Segons tinch entés sa muller l' altre dia li tancá la porta y 'l feu dormir al ras.

—Oh! lo que passa ab aquet matrimoni ja es vell: sort tenen del prior, que 'l bon home sempre cerca posarhi pan, que sino, mes de tres voltas tastat hauria la pobre la despullada branca d' avellaner.

—¡Déu vos guard! digné en aquet moment tot entrant, En Quim, de qui parlavan.

—Ola, Quim, digueren sorpresos en Benet y en Tano.

—Porteu una cervesa, digné prenent cadira enfront d' en Benet.

En Tano serví, y al véurer que 'l primer parroquí ja tenia ab qui seguí la conversa aná á sos quefers.

—Qué no preneu café? esmentá en Benet.

—Déu m' en guard! contestá en Quim, d'aquest café ja 'n fan los garrofés que ting al quart.

—Oh, no es aixó sols! digné ab ven baixa en Benet, mireu: jo no 'm puch acabar aquesta tassa, y ense-nyali la que tenia á las mans poch menys que ny-da, aixís que l' anava á pènd'er m' en adono qu' es moscatell y á mi moscatell no m' hi deu més que'l ví, y en quant al sucre apar que la mateixa caixa que 'l tanca, tanqui las pintas d' en Janet.

Si, encara que 'n diguessiu més també ho creuria. Es molt deixat est home.

—Oh, es lo gran defecte que jo li trebo, si veges-siu l' arcoba hont dorm vos faria venir ascós, d' una hora lluny no us hi podeu atansar.

—Qu' ha vingut en Rafel, pregunta en Quim mudant de conversa?

—No, encara no.

—Donchs, mentres l' esperem vuy contarvos en una cosa que cert, com la mort, vos n' en riureu.

—Digneu, digneu.

—Est matí l' he atrapat com ell mateix s' apades-sava la roba.

—Que 'm dieu?

—Si, creyehó. Ves, aquí que 'ns fa créurer que tot li arreglan á ciutat.

—Oh, jo may l' he cregut, digné en Benet. Com las sabatas, que, si l' escolteu, diu que las hi fan grans per los ulls de poll y es perquè las hi dona quant ja no no las pot dur aquell vicari parent séu.

—Veus aquí perquè sempre troba car lo calsat de la vila!

—Per éll tot es ponderar grandesas: lo rellotje qu' avans duya, y que, com tots sabeu, tenia tant d' or com aquesta llumanera....

—Bonas tardes, digné en Rafel entrant y prenent cadira en la taula de sos amichs.

—Ola, féu en Quim.

—Are parlavam de vos, digné escapants li estos mots, en Benet.

En Quim, comprenentho, corregué en sa ajuda.

—Si digné, deyam si haviau vist l' apotecari!

—En Magí? preguntá fent una mija rialleta en Rafel: si, l' he vist, y per cert que m' he esperat pera dirni quatre.

—Y aixó?

—He descobert una cosa.

—Una cosa preguntá en Quim tot acostant la cadira prop d' en Rafel.

En Benet per sa part abaixá 'l cos, obrí un xich la boca y se posá á mirar lo cel pera mellor escoltar.

—Si donchs, sabreu, continuá en Rafel, qu' avuy desde la finestra de ma casa que dona al corral, l' he vist com omplia aquellas dugas grans garrafas que tots creyem que son d' aygua naf, ab aygua del pou.

—Y aixó os estranya? preguntá en Benet sens demostrar la sorpresa qu' en Rafel s' esperava ¡qué per ventura no sabeu que aquells trossos de luda cuberts de pasta negra que feren, segons los ignorants, unas curas tant miraculosas los hi apariava lo sabater de la plassa?

—Com! esclamá maraviat en Quim, tants que jo n'hi he comprat pera enviar a fora..... Mes calleu qu' ell entra.

Efectivament deixava lo darrer graham de la escala En Magi, l'apotecari, que, com los altres, anà a pèndrer son lloch al voltant de la taula.

—Què tenim de nou? preguntà en Benet.

—Déu vos guardi; res per ara, primer: Tano portau un cafè, y això ho digué en Magi tot gronxantse y mirant mitg rien a sos companys.

—Conech que voleu contarnos quelcuna nova, digué en Quim.

—No sé si es nova ó vella, respongué en Magi.

—Comeu, conteu.

En Magi seguí gronxantse y estirant las camas y brassos ab tota comoditat, com si un home que seu pogués estar millor.

—Bé, conteu, digué curiós en Rafel.

—Vau a ferho, empero me penso que lo qu' aquí s' diga, aquí s' quedara.....

—Què som nins? Voieu callà? feren tots a la vegada.

—Donchs bé, comensà, baixant la veu, me digueren y asseguraren que 'l nil d' en Conill, que, com tots sabeu, es soldat y ha vingut ab la llicència i' han vist més de cinq voltas a l' hort del batlle parlant ab la muller d' est a hora no massa propia.

—Què dieu? digueren tots estranyats menys en Benet. La muller del batlle ab lo noy d' en Conill afagi un d' ells.

—Lo qu' he dit.

Hi hagué un moment de silenci; ningú s' podia donar comte de lo qu' ohit havia. Més en Benet interrompi dient:

—Vaja, veig que lo que jo he vist, també ho han vist d' altres.

—Com? preguntaren tots sorpresos. Vos ho heu vist?

—Jo, y per cert que d'això fa ja molts dias. Demanera qu' a tots quants ho he dit han quedat fets de pedra, y molt me temo que la nova que ns ha dut en Magi, li heji dada algú que de mi l' haurà oïda. Y, apropòsit, vosaltres ja sabeu lo caracter de nostre batlle: serio com ningú mes, tant sols té conversas pera donarnos consells, com si no li convinguessin mes a n' ell; donchs bé, ¿què us apar qu' avuy nos divertim a la seva esquena, y que li fem véurer la necessitat que ell té de aprofitar las máximas qu' a cada pas nos engalta?

—Ben pensat, digué en Quim.

—Què vos sembla? continuà en Benet.

—Què no es mal pensament respongueren los altres.

—Are vé en Pere, digué lo cafeter passant prop de la taula.

—Qui? lo batlle? Just, digué en Benet veientlo pujar.

—Què tenim de nou Pere? preguntà en Rafel.

—Per ara ja ho poden véurer, respongué aquell prenent una cadira al cantó oposat de la sala.

—Are parlavam de vos, digué en Benet.

—De mi justament?

—Sí, deyam qu' aquest vespre voldriam venir al

vostre hort a menjar un parell de melons.

—Ja poden anarhi sempre que vulgau, respongué 'l batlle, ja ho sabeu.

—Oh, continuà en Benet, es que voldriam que vos nos hi acompanyesseeu.

—No sé pas si m' vindrà prou bé.

—No poden escusarvos, Pere, digué en Quim, hem de fer un xich de broma aquesta nit.

—Ah, sí, Pere, no ns poden fer quedar malament, afagi en Rafel.

—Bé, veurem.

—Es qu' en Benet nos en farà una de las sevas, vritat? preguntà en Magi.

—Si vé en Pere, prometo que ns divertirem, si ell no vé, jo tampoch, respongué en Benet.

—Be, vaja, no vuy que's perdi per mi; vindré: Tano, porta un cafè.

La conversa anà continuant fins qu' a ella seguí una manilla y a esta la nit. Los amichs junt ab lo batlle s' alsaren de llurs cadiras, quan ja feya estona qu' en Tano havia encés los llums, y tot xano, xano feren via vers los horts.

Quan hi foren prop, En Benet, tot era mirar per entre ls fruyterars com si cerqués quelcuna cosa. De sobte atura a sos amichs ¿no us sembla véurer un llum en mitg d' aquell bancal digué senyalant?

—Es cert, respongué 'l batlle, surt d' una finestra de vostra casa, Benet, veyeu la méva està un xich mes cap aquí.

En Benet feu una senyal d' intelijencia a sos companys y digué: ¿no us sembla véurer, mercés a la llum, una sombra allà ran la casa al peu d' aquella morera?

—Just, respongué en Magi, qualsevol diria qu' algú vé a pendrens los melons.

—No pot esser, digué en Benet, los meus estan massa atrassats; mes, prop dels meus hi ha 'ls d' en Pere.

—No apar pas tant fora de la veritat lo que diu en Magi, digué 'l batlle: ¿què pot venir a fer a estas horas un home als horts? Veurem, tost ho sabrem, anemhi sens fer gota de soroll y pregunte'mhi.

—Ben dit, digué en Benet, vos veniu ab mi per darrera ma casa y tots vosaltres hi aneu per la banda de la d' en Pere: sobre tot no espanteu la cassa, afegi en alta veu pera que l' entenguessin.

Tots se separaren y seguiren lo camí que 'ls indicà en Benet.

Quan est y 'l batlle foren a un tret de pedra de la morera, digué 'l primer: apar que la sombra es un soldat.

—Aixís ho sembla, respongué 'l batlle, y anà seguint, mes a pochos passos en Benet s' entrebancà ah un feix de canyas y caigué produhint un soroll tal que 'l soldat que's veyia baix la morera desaparegué corrents com un llamp.

Aturat, aturat, digueren los altres qu' apareixian per l' altre cantó, pero, al soldat, la conveniencia li deya fuig y, res, no escoltava cap mes crit.

A la fugida del soldat se succelhi un precipitat tancament de la finestra y ja no se oíra mes la claror que per ella eixia. En Benet que s' havia alsat emprengué una corredissa vers sa casa y, sens escoltar l' arcalde qu' anava darrera seu, s' enfilà escalas

amunt y trobà á sa muller que 'l sortí á rébrer ab las mans juntadas y demanantli perdó. La escena que passá llavoras entre marit y muller l' arcalde la presència desde l'entrant de la sala y esplicantse 'l cas se n' entorná escalas avall y trobà á la botiga los altres amichs que feyan comentaris sobre lo succehit.

—Quietut tots, digné lo batlle al véurels y que ningú sápigat lo qu' ha passat. La honra de una familia desapareix ab vostra imprudencia.

—Serem muts, respongué en Magi adelantantse á n' els altres, y sens dir res més deixaren la casa y s' encaminaren silenciosos altre volta vers lo café.

Al véurels entrar en Tano que 'ls esperava ab ansia, anà, fins á mitja escala.

—Y bé qu' ha suchehit? preguntá.

Tots tres se posaren lo dit á la punta del nas en senyal de silenci.

—Hem vist lo soldat que deyam, digné ab veu baixa en Quim, més..... ella sabeu qui era?

—Qui?

—Schit!

—Bé, qui?

Tots tres se miraren y sens poguerse aguantar més: la muller d' en Benet, respongueren.

FRANCISCO MANEL PAU.

EXPOSICIO MARITIMA.

Gracias á la iniciativa de la benemérita Associació d' Amichs del País, s' es celebrat en esta capital la primera exposició d' objectes marítims, tocantli á nostra ciutat l' honra d'esser la primera en obrir un concurs d' esta mena, entre las demás d' Espanya. Y á fé que s' ho mereix, ab tota imparcialitat parlant, una població com la nostra eminentment marítima, que ja d' antichs temps y ben antichs ne serva la anomenada, essent avuy per avuy lo primer port d' Espanya en lo Mediterrá.

La conveniència de que tals exposicions se celebren, y no gayre de tart en tart, es ben visible, é inútil fora qu' ens entretinguessem en volerho provar. Desde'l moment que s' anuncia 'l concurs, tothom qui pot concorrehi s' afanya per no ferhi un paper desayrat; qui en la primera exposició hi figura com á hui, en la segona vol figurarhi com á dos; y desde 'l capitalista y 'l fabricant fins al senzill treballador, ab esquisits productes l' un, l' altre ab sos enginys, tots treballan pera tenirhi, en major ó menor escala, llur representació.

Aixís ho hem pogut veure en la exposició que 'ns ocupa; y si alguns dels qui podían ferla lluhir més ab llurs objectes, no ho han fet enguany, no se'n podrà pas culpar á ningú, putx la falta de temps es qui ha privat á molts de concorrehi. Llástima es á fé, putx axó nos ha privat de veure molt més que de fóra s' esperava, com lo material de Cartagena, qu' hauria contribuít sens dubte á donar á est concurs tota la importància qu' era de suposar hauria tinguda, á pesar de las pocas pretensions ab que s' emprengué, putx recordem haver sentit de boca de persona autorisada que sols fóra la present exposició *un ensata* pera las que mes endevant pugan tenir lloch.

No era petita la dificultat de trovar un local prou espayós y apropósit pera l' objecte, putx molta falta n' hi

ha en Barcelona; cosa de tot punt necessària en las capitals hont se celebren ab freqüencia las exposicions. Perfi s' pogués conseguir verificarla en los salons de la Llotja, que s' han vist ben concorreguts pel públich que diariament acudia á visitar los objectes exposats.

La gran sala de contractació, preciosa reliquia de l' antiga Llotja, atreya ja al entrar la mirada, tant per l' abundó de materials que contenia com per la bona disposició ab que estavan col·locats. Velatge que, aguantantse ab una punta en l' alt sostre, voy voy dexava arrossegat son extrem per terra, cordas arreu ben trevalladas, excel·lents materials de construcció, instruments náutichs de precisió extremada, lo bot salva-vidas tant ben agensat, y tot sota un boyrim de delicadas xarxas penjantas de la galeria: héuse aquí l' aspecte general. Per la magnífica escala que porta al primer pis, s' hi veyan també escampats diferents objectes ab mes mostres de xarxas esmeradament treballadas. En las tres salas, ocupadas també per la exposició en lo primer pis, hi figuravan una munió d' objectes curiosíssims que cridavan també molt l' atenció dels visitants.

Si no ho hajes fet ja un colega d' esta capital, diríam lo convenient que fóra s' establís en nostra port una Societat d' ausills marítims, vista la bona disposició del bot salva-vidas de qua hem ja parlat. Mes com ja hem dit, no foram los primers, y creyem per altra part que no quedarà desatesa la justa petició de nostre colega.

Si lo exposat enguany ha sigut digne del concurs, no debem dirho nosaltres quan ja 'l públich y la premsa tota ho ha celebrat.

Si l' *ensata* d' enguany pot donar bonas resultas, axó ho dirán las exposicions vinentas.

Barcelona, Octubre de 1872.

S. O.

TRON ESGUART.

A....

Ma existència era un llim; la pensa mia del no res en lo fondo se guaria, y ab fredosos esclats mesquins, mostrava l' infinita buydor que l' aclapava, com cremell que espireja fent mes fúnebre l' ombra que 'l rodeja.

Los batechs de mon pit no ressonavan, que 'n l' abim de mon cor just esclatavan com una veu humana que 's pert sense ressóen una fossana. Ni ombra mon cos tenia, ni mon esguart brillava.

Era un no res perdut la vida mia entre 'l buyt pahorós que la cercava.

Existencia perduda, com fulla seca per lo vent retuda, que rodola 'ls espays sensa migransa; sens' esma, sens' sentit, sense racansa.

Oh amor, oh l' amor mia!

tu m' ánima has salvada, deslliurantla del gel hont dexondia, ab lo foch infinit de ta mirada.

Tost ton esguart en mon esguart ficsares que ab lo brill de tos ulls m' enlluhernares y mon cor bategant ab forsa inmensa dret al cel enlayrá 'l giny de la pensa

que corra nit y dia
entre dolls no estroncats de fantasia.

Nous espays, un mon nou, via novella
obrigué per l'esprit que 's maravella
de trobar en l'amor tanta grandesa
tanta sava de plers, tanta bellesa.

Benéhit lo teu esguart; sol de bonansa

que m'ánima ha salvada,

que fa batre mon cor ab esperansa

y la pensa fa corre enjovellada;

jo l'am y m'encadena;

m'atrau; ma voluntat deix esmortida

y, com mes m'engrillona menys m'apena;

què si m'fas ton esclau, m'ha dat la vida.

JORDI CODINA Y BORDORICH.

Setembre de 1872.

BALADAS.

II. Arbre de la Fada.

Cada lloch capax d'impresionar guarda una tradició.

¿Quin es l'estany regular, quin es l'arbre predilecte que no sian objecte de narracions maravello-sas? Prop de C.... hi há un estany grandíols, tant grandíols com tranquil. En un costat hi té un bosch espés, centre de declaracions amorosas, puig en éll van á contarse sas passions los que s'estiman, sobre tot al vespre de S. Joan.

II

Hi havia dos estimats que cada vesprada festejavan tendrement amagadets entre l'foliatge dels arbres frondosos. Las auras prou volian escoltar sas festas, mes se las deyan tant aprop, que ellas no podian ficarse entre 'ls llabis de l'un y las galletas de l'altre. La lluna prou se trencava pera introduir-se entre l'brancatge, mes ells se feyan un tálam de flors. Y axis gosavan un cel en la terra.

III

Lo cel en la terra es una exhalació. Lo cel de Deu es etern, y en la terra no hi ha res constant. Un dia s'varen despedir los dos aymants. Be se n'feren de promesas, be n'llensaren de llàgrimas, be se n'feren de patons pera expressar son sentiment y omplir lo vuyt que s'formava en son cor ferit; mes res bastá pera quedar tranquils. Ell va marxar, y ella restá en lo poble ab sa imatge y la tristesa de l'ausencia.

IV

Lo bosch era l'bressol de son esperit, perque en ell sentiren desenvolupar la vida de l'amor. Cada planta 'ls hi portava un recort; cada moviment una impresió. Com una memoria predilecta de la marxa de

son estimat, la nina va plantar un arbre, que cada dia regava ab sas llàgrimas y ab l'aygua de l'estany d'allá prop. Ab sas llàgrimas solas l'arbre s'haguera mort; l'aygua bullenta mata las plantas.

V

Y passavan dias, mesos y anys. Y l'arbre crexia. Mes ¡ay! l'arbre crexia ab la vida de la pobre nina, y la pobre anava perdent l'existencia de mica en mica, gastant inutilment tota sa esperansa. Y l'cor sense esperansa no alena, y l'cor es la clau de la vida. L'infelis se morí d'anyoransa.

VI

Feya temps que s'havia mort la enamorada quan torná l'estimat á la vila del bosch y de l'estany. En sa ausencia havia olvidat á sa estimada: hasta s'havia casat ab una altre.

VII

—Ves — li digué un dia sa muller — ves al bosch á arrabassar un arbre per' endegar lo bressol del nostre fill. — Y l'marit, content y satisfet, se dirigí al bosch, al mateix bosch ahont tant agradables estonas havia passat ab la primera enamorada. Tant bon punt hi sigué se li presentá á la vista un arbre ja sech, 'l millor pera ser arrencat. Y l'jove amani la destrál, y ab tota sa forza la clavá á la soca del arbre. Mes ¿qué passá? ¡Ah! Llensant un gemech terrible, com per encant aparegué una visió maravello-sa. La nina, morta d'amor, tota groga y descolorida, ab un sudari blanch, se desprengué de la ferida del arbre, y s'tirá als brassos del infidel atrevit. Y l'jove, fugint d'aquella aparició que l'espòruguia, ensopegá y caygué en un barranch horrible.

VIII

¿Qué era? No ho sé: l'cas es que desde llavors lo poble anomena « l'arbre de la fada » al arbre que plantá la nina, y que tothom mira ab sagrada veneració sense gosarlo tocar. ¡Té uns misteris la conciencia!

Lo Riu de la esperanza.

I.

La flor del lliri es tant delicada que s'enmüstiga á l'alé de la tempestat. La pobre nina es mes delicada que lo flor del lliri, y ha sentit una tempestat ben forta. ¡Com s'ha enmüstigat!...

— Pare meu, aconselleume. Desde que l'meu aymant es mort, me trobo á mancar la vida. Es tant lluny, estem tant separats!

— Oh no t'desesperis, filla meua. L'existencia es l'armonia: tot s'enllassa en l'eternitat. Lo cel entelat, ahont devegadas hi veus á ton aymant que t'mira ab la resplandor dels astres, aquest mateix cel lo descobrexes en la terra quant se reflecteix en la

corrent tranquil·la y serena del riu. L'aygua de la font, que murmura d'anyoransa, s'evapora ab la calor, y en alas de las brisas va á besar lo firmament. No t' desesperis: també tu hi anirás.

II.

La pobre nina divaga pel camp entre mitx de las flors, sas germanetas.—Diu que la aygua del riu, evaporantse, se n' va cap al firmament, son enamorat—murmura tota trista la desgraciada—¿Y jo?—Mentres murmura tals pensaments, camina per sobre l' pont. Dessota l' pont hi passa un gros riu. ¿Qué té la nina? Sembla que sonriu d'esperansa—ah si—esclama—las ayguas del riu me portarán á l' eternitat, al costat del meu amor ¡oh si! la terra se toca ab lo cel,..... y folia d' alegría s' tira al riu.....

Lo liri se desfá entre las ayguas de la corrent: sos perfums s' escampan per l' espay y en alas de la brisa volará á la gloria.

Lo Mirall del Riu.

¿Per qué l' rin, tot devallant seré y tranquil, sonriu ab ulls blaus y admiradas d' espumas? Y tu t' hi acostavas veyent que l' riu devallaba tranquil·lament y l' miravas y en la ignocencia benehida'l creyas que ho feya perquè l' rin desitjava afalagarte tot enmirallant ta imatge encantadora, los ulls de cel. La nostra patria 'ns dexa un recort ó altre: ¿d' hont ets tu, hermosa, que tens los ulls de cel?

II.

T' enamorares. L' impresió del teu amant gentil se grabá fermament en ton cor. La vesprada sortint la lluna anavas á arreplegar floretas en los marges del riu, y tu t' inclinavas graciosa demunt la corrent y ¿qué hi veyas en la corrent tranquil·la que encara t' afalagava carinyosament, com si fosses la flor mes ufana y bonica de ribera? Ah! De segur hi veyas la imatge del teu amant que tenias grabada en 'ls fons de ton esperit, ó que á ton costat ab lo cap sobre ta espat y llarodejant ab son brasta cintura miraba sonrient l' aygua del riu. Qu' estrany! Ell ni menys s' hi descobria, solsament hi vaya á tu: tu ni menys t' hi veyas, solsament hi descobrias á ton aymant carinyós.

III.

Y are ¿qué hi veus en la corrent del riu que devalla trist y silenciós á tos peus? ¿T' hi veus á tu? No, no: tas llágrimas l' enterbolan y ta imatge no s' hi enmiralla. ¿L' hi veus á n' ell? Tampoch, tampoch: quant hi pensas encare s' enterbola mes, porque cauhen mes llágrimas de tus ulls anegats y no l' trobas á ton costat ab lo cap sobre de tas espatllas, abrasant ta cintura galana. Ah! Lo que hi veus es lo cel, lo cel núvol com ton esperit. Ell va morir: ell es al cel..... Ves al riu que te l' acosta.

FELIP DE SALETA.

CORRESPONDENCIA.

Sr. Director de LA RENAXENSA.

Banyolas 26 Octubre de 1872.

Molt Sr. meu: contra lo que era de esperar, atesa la plujosa temporada que venim atravessant, lo cel nos ha regalat uns hermosíssims dias pera poder celebrar la festa maior de aquesta vila que, com V. sap, sempre s' distingeix pel gust de revestirla ab las tradicionals galas de las vellas costums catalanas.

Com sempre las funcions de iglesia han sigut per demés lluidas. L' antich temple monasterial de Sant Esteva adornat de gala, mostrava tota sa grandiositat que més feya ressaltar encara la brillantó de profusas lluminarias; ressonant en sas sagradas voltas los acorts del cant diví que acompanyavan las coblas de la vila reunidas. Lo panegíric del nostre Sant Patró l' bisbe y mártir Sant Martiriá estigué á càrrech del il·lustrat orador sagrat lo Rnt. P. Fidel Fita, á qui tant ventatjosament conexen los lectors de aquesta acreditada revista, per sos descobriments històrics. Lo sermó que ab est motiu pronunciá es doblement recomenable ja mirat baix lo punt de vista literari, ja també per la novetat é importancia històrica ab que sapigué adonar-lo, gracias á haver posat á contribució importantíssims datos desconeguts fins ara, desfent de pas equivocadas asseveracions per diferents historiadors sostingudas, y demostrant ab lo testimoni de documents irrefutables, que era molt mes antiga de lo que s' creya, la vinguda de las venerandas reiquias del nostre sant Patró á Banyolas, al mateix temps que ab tan seguras provas podia categòricament afirmar que tenian gran válua històrica certs documents títats de apócrifos ó sospitosos. Y tot axó, Sr. Director, díit ab una entonació admirable y ab la delicada expressió que en ell son tan características produhintse en pur y castís catalá que penetrava y conmovia 'ls cors del numerós auditori que ab delitosa atenció no dexava perdre ni una de sas paraulas.

Iguament estigueren lluidas las diversions públicas propias de la festa, sobre tot la ballas de plassa, convertida en un vellugadís camp de floridas rosellas, que no altre efecte produhian los milenars de rojas barrefinas que s' veyan saltar als armoniosos acorts de populars *sardanas*, que, sens parar un sol instant, diferents coblas successivament tocavan; de manera que aquí res admetem en las nostras festas que no respire per tots costats lo vigorós esprit catalá que encara independent se manté en aquestas hermosas mortanyas, sens que per axó tingam may tencadas las portas als verdaders avansaments de la época. A.

Sr. Director de LA RENAXENSA.

Lleyda 27 de Octubre de 1872.

Gens ha desmorescut de les altres voltas lo darrer Certament literari celebrat per la Academia bibliogràfica-marianad' aquesta població en lo present any, desé de son commemorat establiment: pus si be no hi ha hagut la unió de forasters ni extraordinaria concurrencia que en alguns altres cridara justament la atenció, tampoch li ha mancat mica del llulment acompanyatori sempre d' ayals actes. La ornamentació riquíssima de la gran sala museo de son propi edifici, realçada per una gran profusió de llums, y en correspondencia ab lo que s' merexia la naturalesa de la festa qu' allí s' anava á solemnisar y l' crescut molt escullit nombre de personas que

per gosar de sos encants s'hi congregaren, reproduí á satisfacció l'excel·lent efecte de la primera sessió, inaugural d'aquell lloch, onse mesos ans en ell tinguda. Y s'completá la funció tant prompte com, entre 'ls acorts de la música, se descobriren los noms dels victoriosos trobadors y s' pogueren saborejar alguns mel·lífluos trossos de ses inspiracions afortunades.

Guranyadors respectius del laud, de la cítara, de la lira y de la ploma, premis correlativament assenyalats als gèneros de poema, legenda, oda, y prosa castellana, ne reren los senyors D. Timoteu Domingo y Palacio, D. Pascual de la Calle, D. Ezequiel Llorach y D. Juliá Pastor: habentne obtingut l'acésit los Senyors D. Arcadi Garcia Gonzalez, D. Ramon Pagés, D. Joseph Rufes y D. Pere Huguet, á més d'altra que n'conquerí, dona Narcisa Perez y Royo de Boado. En poesia catalana ne resultáenguany culminant competidor lo jovencel en Pere Palau Flaquer y Gonzalez de Quijano. A ell donchs li fou conferida la assuteena de plata, preciós donatiu ab que intervé generosa la Juventut Catòlica d'esta Ciutat, per fomentar les lloances de la Immaculada Verge, com especial Patrona seva, no menys que l'conreu de nostra dolsa parla de família; quedant aixís compensada la impossibilitat en que l'Academia Mariana s'treba per son caràcter de fundació generalizada per tota Espanya, encar qu'establerta en localitat de Catalunya, de fixar per sos concursos ultra llengua que la nacional, ab que s'hi puga pendrer part desde tots los punts ahont irradia; sens quedarne tampoch perjudicat ni en menyspreu los cultivadors del nostra Principat que també en castellá poder luir son valiment, y han bé l'han sabut fer sobresortir moltes vegades ab doble mèrit en aquestes mateixes lluytes. Mes ja que al ramellet de la Província no li ha sigut factible aportarhi esclatada flor, s'ha complagut en juntar á la de la «Juventut» vinguda, dos tendras ponsellas accésits de que s'han fet mereixedors per sos melodiosos cants á la Concepció de Maria, barions digns síms del llorajat, los Senyors Don Joan Batiste Pastor Aicart y D. Antoni Molins y Sirera.

La Societat bibliogràfica deu en consecuença complaures en un tot de vurer ab semblants resultats coronada la perseverancia de oferir, sisquera un cop al any, profitosa lluyta al ingeni y á la inteligencia, y á més de les probes que en quiscú d'ells ha anat rebent aixís de les autoritats com de les corporacions y particulars que l'han enaltida, pot cabrerli la satisfacció de haber sigut una de les primeres que han obert desde alguns temps eixos importants concursos, multiplicats mes y mes en cada dia y que de segur contribuirán com elements de primer ordre á la propagació del bon gust y cultiu esmerat de la literatura.—R. Ll.

NOVAS.

El Museo de la Industria, notable y utilissima revista mensual de las arts industrials ha entrat ja en lo 4.º any de sa publicació, en lo qual insertará los millors eczemplars que las arts suntuarias enviin á l'Esposició Universal de Viena de 1873. Los tres volums que corresponen als anys anteriors forman un repertori de riquíssims modelos pera tota classe d'arts é industrials. Los serveys que á l'art ha estat donant l'adalt dita revista se comprenen al fullejar sas pàginas y llegir los importants articles que acompanyan als grabats. A sa utilitat práctica se deu també la

favorable acullida que ha obtingut entre nostres industrials, artífices y aficionats á las Belas Arts.

L'editor Sr. Lopez ha publicat las «*Poesias serias del célebre Dr. Vicens Garcia, Rector de Valfogona*» en un elegant volum, ab una cuberta alegórica, que conté, á més de ditas poesias serias, una colecció de satíricas que no van compresas en lo tomo anteriorment publicat. En ell se llegeix una nota en que s'espressa que prompte veurá la llum, una altre colecció de poesias inéditas del citat autor tretas d'un manuscrit.

Lloable es l'Empresa del Sr. Lopez de popularisar las obras d'un dels autors que mes honran á las lletras catalanas, y creyem que l'públich sabrá correspondre á sos esforços tant mes quant es sumament módic lo preu de dit volums.

En lo número 16, corresponent al 15 Setembre prop passat en l'article «*Las armas dels escuts de Catalunya y Barcelona consideradas en antigas monedas*» hi passaren per alt algunes erradas.

En dos ó tres llochs ahont diu «angles ó anples», deu dir *angles*. En la pàgina 193, envers la meytat de la primera columna, ahont diu 1217 á 36, deu dir 1213 á 76. Pocas ratllas mes avall, ahont diu «la inscripció» y ARAGONESIS, deu dir *las inscripciones* y ARAGONENSIS. *Carlos*, ahont diu «Calos.» Al acabament del article, ahont diu «567 á 71», deu dir 567 á 711.

En lo número 17, corresponent al 4 Octubre present, al acabament de l'article *Las armas del escuts etc.* deu esborrar-se la paraula «provincias».

La pessa en un acte titulada *Divendres!*, que fa alguns dias s'estrenà en lo Teatro Catalá, si no s'distingeix per la novetat del assumpto ni per la varietat de detalls te en cambi una versificació facil y natural que's fa sentir ab gust. Los tipos no están mes que abocetats; y l del Dr. Andreu, que's lo qui l'autor sembla ha volgut fer relluir, toca en la exageració per sa mania de recomenar los banys, ab excés manifestada. L'obra en conjunt no'n's produí de molt lo bon efecte que altres de son aplaudit autor, En Conrat Roure, quals envejables dots desitjaríam veure empleadas en treballs de mes importancia.

RECLAM.

BIBLIOTECA CATALANA

Ha exit lo fascicle 8 de la Biblioteca Catalana de les mes principals y eletes obres en nostra llengua materna escrites axí en est Principat com en los antichs realmes de Mallorca y Valencia, fetes estampar sots direcció den Marian Aguiló y Fuster.

Conté los plechs 8, 9, 10 y 11 del GENESI, d'ESCRITURA.

Segueix oberta la suscripció en la llibreria d'Alvar Verdager, Rambla del mitx, 5, enfront del Liceo.

Lo secretari de la Redacció, JOSEPH THOMAS.

Estampa Catalana, Petritxol, núm. 6.